

DVACET LET VĚDECKÉ SPOLUPRÁCE ŽENEVY A PRAHY V OBLASTI PRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ (1992–2013)

Předmluva (Věra Štangová)

Emeritní dlouholetý vedoucí katedry práva sociálního zabezpečení Právnické fakulty Univerzity Ženeva a velmi uznávaný odborník prof. Pierre-Yves Greber podává ve svém článku podrobný přehled o formách a výsledcích dvacetileté spolupráce mezi jeho pracovištěm a Právnickou fakultou Univerzity Karlovy v oblasti sociálního zabezpečení. Zabývá se nejen obsahovým zaměřením jednotlivých kolokvií v Praze, ale věnuje pozornost i osobnostem, které se na spolupráci podílely. Činí tak v širším kontextu společensko-politického vývoje v České republice, který se odrážel i ve vývoji sociálního zabezpečení.

Na vzniku a úspěšném průběhu spolupráce se kromě prof. Grebera zásadním způsobem podílel a všech kolokvií v Praze se aktivně zúčastnil dr. Vladimír Rys, emeritní generální sekretář Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení. Ve svých zajímavých referátech vycházel ze svých rozsáhlých znalostí sociálního zabezpečení a z bohatých zkušeností z jeho působení v mezinárodních organizacích. Z české strany stál u vzniku této spolupráce již zesnulý doc. Karel Pinc, krátce poté se na ní začali podílet doc. Věra Štangová a prof. Petr Tröster, kteří připravovali a organizovali všech deset pražských kolokvií. Ze zahraničních odborníků se kolokvií aktivně zúčastnili např. prof. Bettina Kahil-Wolf a prof. Jean-Louis Duc z Univerzity v Lausanne, prof. Jean-Pierre Laborde, rektor Univerzity v Bordeaux, Ottó Czúcz, profesor Právnické fakulty Univerzity v Szegedu a soudce Ústavního soudu Maďarska a Francis Kessler, profesor Univerzity ve Štrasburku.

V rámci spolupráce se konalo deset pražských kolokvií, na nichž byly projednány prakticky všechny důležité otázky vývoje sociálního zabezpečení v ČR po roce 1990. Zúčastňovali se jich nejen učitelé a studenti Právnické fakulty UK a jiných vysokých škol, ale i pracovníci Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, České správy sociálního zabezpečení a dalších institucí. Vždy oceňovali vysokou úroveň referátů a možnost seznámit se s aktuálním vývojem evropského, švýcarského a francouzského práva sociálního zabezpečení a porovnat ho s vývojem v České republice. Téměř všechna kolokvia se konala pod záštitou náměstka ministra práce a sociálních věcí JUDr. Petra Šimerky, který se neomezil pouze na formální podporu kolokvií, ale aktivně se zúčastňoval jednání. Je třeba zmínit i důležitou skutečnost, že kolokvia probíhala ve velmi přátelské a kolegiální atmosféře, což významně přispívalo k jejich úspěšnému průběhu.

Česko-švýcarská kolokvia významně podporovalo vedení Právnické fakulty UK. Mimořádné zásluhy prof. Grebera o vznik a pokračování spolupráce mezi oběma univerzitami ocenil děkan Právnické fakulty prof. Aleš Gerloch udělením medaile Právnické fakulty UK. Prof. Greber se velmi aktivně podílel na přípravě uskutečňovaných akcí a na všech kolokviích přednesl hlavní referát.

Patří se připomenout i opakovanou aktivní účast významných českých odborníků – zejména JUDr. Milady Tomkové, v současné době místopředsedkyně Ústavního soudu ČR, JUDr. Jana Příba, JUDr. Luďka Rychlého a JUDr. Romana Langa z MPSV ČR, JUDr. Jana Ryby z Městského soudu v Praze a rovněž již nežijících kolegů – bývalé ředitelky ČSSZ JUDr. Boženy Michálkové a bývalého vrchního ředitele MPSV ČR Mgr. Jiřího Krále.

Kolokvia v Praze byla financována švýcarskou stranou, především z Fondu prof. Alexandra Berensteina na podporu sociálního práva, který Právnické fakultě v Ženevě osobně věnoval. Tento velkorysý odkaz umožňuje realizaci různých projektů – zejména pořádání kolokvií a podporu publikační činnosti.

V Ženevě se konala sympózia za účasti představitelů teorie a praxe nejen Švýcarské konfederace, ale i Francie, SRN, Itálie, Maďarska a Polska. V rámci meziuniverzitní spolupráce se jich zúčastňovali i doc. Věra Štangová a prof. Petr Tröster, kteří přednášeli referáty o vývoji sociálního zabezpečení v ČR, jež se vždy setkaly s velkým zájmem účastníků kolokvií. Po dílčích úpravách a rozšíření textu byly všechny publikovány v časopise „Cahiers genevois et romands de sécurité sociale“. Jednáním jazykem byla především francouzština, částečně i němčina.

Doc. Štangová i prof. Tröster se stali v roce 1994 členy Centra pro výzkum vývoje sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě, které působilo na Právnické fakultě Univerzity Ženeva a podíleli se tak na přípravě nejen pražských, ale i ženevských kolokvií.

Předkládaný článek je svým zaměřením zcela ojedinělý. Podává podrobné informace o úspěšné dvacetileté spolupráci mezi Právnickou fakultou UK a Právnickou fakultou Univerzity Ženeva, která se pozitivně projevila při rozvoji sociálního zabezpečení v České republice. Je zároveň zajímavým svědectvím nejen o vývoji sociálního zabezpečení v ČR v kontextu práva Evropské unie, ale i svědectvím o širším společensko-politickém vývoji České republiky.

Pierre-Yves Greber¹

1. Úvod

1. Krátce po sametové revoluci (Praha, 1989) jsme započali velkolepou vědeckou a přátelskou spolupráci mezi Ženevou a Prahou. Tato spolupráce nám dovolila:

- uskutečnit 10 pražských Česko-švýcarských kolokvií o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení;
- podpořit českou účast na 14 ženevských kolokviích o evropském právu sociálního zabezpečení (zpočátku dvě setkání proběhla v Morges a v Yverdonu).

2. Byla napsána celá řada odborných článků, které jsou důkazem mimořádně plodné vědecké výměny. Tyto články jsou užitečné jak badatelům, tak odborníkům z praxe.

3. Předmětem příspěvku je zanechat písemnou stopu po těchto událostech a uvést bibliografické odkazy příslušných publikací (viz příloha).

4. Ze ženevské strany program podpořily následující instituce:

- **Národní fond vědeckého výzkumu** (*Fonds national de la recherche scientifique*): Národní fond vědeckého výzkumu financoval projekty v období přechodu střední a východní Evropy k demokracii a díky jeho prostředkům se mohly konat první dvě pražská kolokvia;

- Pojišťovací společnost **Rentes Genevoises** podpořila kolokvium, které proběhlo 7. května 1992 v Ženevě;
- **Centrum evropských právních studií Právnické fakulty v Ženevě** (*Centre d'études juridiques européennes de la Faculté de Droit de Genève*), jež se po několik let též věnovalo zkoumání práva sociálního zabezpečení;
- **Fond Alexandra Berensteina na podporu sociálního práva** (*Fonds Alexandre Berenstein pour la promotion du droit social*), který Právnické fakultě tento vynikající profesor osobně věnoval. Alexandre Berenstein, spolu s Hansem Peterem Tschudim, bývalým prezidentem Švýcarské konfederace, a s Alfredem Maurerem, byl a nadále zůstává jedním ze tří nejvýznamnějších švýcarských znalců práva sociálního zabezpečení.² Jeho velice štedrý a velkorysý odkaz umožňuje realizaci různých projektů, jako je pořádání kolokvií a podpora publikační činnosti.

5. Vraťme se nyní na samotný počátek: jak je možné, že tak mimořádný vztah vznikl právě mezi Prahou a Ženevou?

2. Vznik mimořádného vztahu mezi Ženevou a Prahou

2.1 Rozhodující úloha Vladimíra Rysa

6. Prostřednictvím pana Guy Perrina jsem ke konci osmdesátých let navázal kontakt s Vladimírem Rysem, absolventem London School of Economics and Political Science a pařížské Sorbonny. Tehdy zastával funkci generálního tajemníka Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení (AISS/ISSA/MASZ). V roce 1989/1990 jsem spolu s Alexandrem Berensteinem pořádal *Kolokvium 1990* Evropského institutu sociálního zabezpečení (IESS/EISS), které se poprvé konalo ve Švýcarsku, přesněji v Ženevě v budově Mezinárodního úřadu práce.³ Při této příležitosti jsem mohl využít účinné a laskavé podpory Vladimíra Rysa. Zatímco on již pro Mezinárodní asociaci sociálního zabezpečení uspořádal početná vědecká setkání po celém světě, já jsem byl naopak na počátku své profesorské kariéry a byl jsem nesmírně šťastný, že jsem od Vladimíra Ryse a jeho spolupracovníků mohl obdržet cenné rady a užitečnou pomoc.

7. O rok později se na mě tehdy čerstvý důchodce Vladimír Rys obrátil, aby mě seznámil se svými záměry. Měl totiž v úmyslu učinit něco pro Československo, svou původní vlast, v němž započalo období přechodu k demokracii, přestavby státu a nastolení tržního hospodářství. Neboť toto důležité, ale zároveň obtížné přechodné období se zcela jistě odrazilo též v oblasti sociálního zabezpečení.⁴

8. V této době se Národní fond vědeckého výzkumu (FNS) rozhodl uvolnit prostředky pro financování programů spolupráce s východní Evropou. Podali jsme tedy dvě žádosti: jednu o organizaci vědeckého setkání v Praze, druhou o podporu výzkumné činnosti, která by vyústila v publikaci určitého díla.⁵ FNS oběma žádostem vyhověl, a my jsme tak mohli naše záměry uskutečnit. Dosažené výsledky zmíním níže.

9. Závěrem této kapitoly bych rád ocenil práci pana Vladimíra Ryse. Jeho osobnost měla v rámci spolupráce mezi Ženevou a Prahou rozhodující a nezastupitelnou úlohu: on sám je původem Čech, ale zároveň po desetiletí žil v Ženevě; jednou nohou stál na Východě a druhou na Západě, s mimořádnou schopností chápat oba tyto světy; měl značné zkušenosti jako generální tajemník Mezinárodní asociace sociálního zabezpečení a z toho plynoucí vazby po celém světě; udržoval četné kontakty s rozmanitými osobnostmi; byla mu vlastní

schopnost syntetického myšlení, jež mu dovoľovala hrát úlohu spojovacího článku mezi Východem a Západem. V příloze čtenář najde seznam jeho publikací, z nichž značná část byla věnována odbornému časopisu *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*.

2.2 Kruh vynikajících českých kolegů

10. Nejprve bylo třeba najít pevné ukotvení v Praze a osobnosti, které by měly zájem vybudovat most mezi našimi dvěma Univerzitami. Již na počátku jsme se setkali s pozitivní reakcí **Karla Pince**, ředitele Ústavu sociální politiky na PF UK. Díky němu jsme mohli 16. září 1992 uspořádat první Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení, které se konalo v překrásné budově historického Karolina v samém centru Prahy, a též i druhé kolokvium, tentokrát na Právnické fakultě Univerzity Karlovy dne 7. května 1993. Účastnil se rovněž kolokvia organizovaného společností *Rentes genevoises* 7. května 1992 a následně se setkal i s mými posluchači. Karel Pinc ve mně zanechal nehynoucí vzpomínku: mimořádně kompetentní osoba vřelé povahy s neutuchajícím zájmem o společnou činnost. Od samého počátku měla díky němu naše pracovní setkání vysokou úroveň a byla prodchnuta vzájemnou úctou a přátelstvím.⁶

11. **Věra Štangová** projevovala již od druhého pražského kolokvia (1993) značný zájem o spolupráci mezi našimi Univerzitami v oblasti práva sociálního zabezpečení. Vynaložila mimořádné úsilí o to, aby se naše setkání konala na vysoké vědecké úrovni. Nezanedbatelná je také její snaha o další rozvoj velmi srdečných vztahů mezi Čechy a Švýcary. Je to osoba vždy optimistická a zapálená pro věc. Seznam jejích příspěvků⁷ a přednášek na našich česko-švýcarských kolokviích je rozsáhlý.

12. Záhy se k nám připojil **Petr Tröster**, a svou kompetencí laskavě podpořil společnou činnost. V období počátků naší spolupráce vykonával funkce ve vládě České republiky, nejprve jako náměstek ministra zdravotnictví a sociálních věcí, později jako náměstek ministryně spravedlnosti. Přes své povinnosti se vždy aktivně účastnil našich česko-švýcarských kolokvií a věnoval se též publikační činnosti.⁸ V intenzivní spolupráci s námi pokračoval též po svém návratu na Právnickou fakultu UK.

13. Počínaje pátým pražským kolokviem (2000) jsme byli poctěni patronací **Petra Šimerky**, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí České republiky. Neomezil se pouze na formální podporu, ale osobně se účastnil našich Česko-švýcarských kolokvií a aktivně se podílel na jednání. Jeho empatie, schopnost vést dialog a naslouchat, jakož i vždy laskavá podpora naší činnosti ve mně zanechaly nehynoucí dojem. Třetí a čtvrté kolokvium se konalo pod patronací náměstkyně ministra **Jaroslava Dostala** a náměstkyně ministra **Jiřiny Voňkové** (Ministerstvo práce a sociálních věcí).

14. Je třeba též zmínit řadu vážených českých kolegů, kteří pražská kolokvia podpořili a aktivně se jich účastnili: **Prof. Antonín Kerner** (vedoucí zahraničního oddělení Právnické fakulty), **Jana Klimentová** (přednášející, Ministerstvo práce a sociálních věcí⁹), **Eva Novotná** (přednášející, PF UK), **Milada Tomková** (přednášející, Ministerstvo), **Jiří Hoideker** (přednášející, Správa sociálního zabezpečení¹⁰), **Jiří Král** (přednášející, Ministerstvo), **Luděk Rychlý** (přednášející, Ministerstvo), **Jan Ryba** (přednášející, Spravedlnost), **Božena Michálková** (přednášející, Správa), **Jan Přib** (přednášející, Ministerstvo), **Roman Lang** (přednášející, Ministerstvo), **Markéta Larišová** (překlady příspěvků pro publikaci, PF UK)¹¹. Našich kolokvií se vždy zahajovacím projevem účastnil **děkan Právnické fakulty**. Aniž bych je mohl všechny osobně jmenovat, je třeba vyzdvihnout

nezbytnou podporu ze strany tlumočnicků (pracovali jsme v češtině a ve francouzštině), jakož i asistentů a sekretářek Právnické fakulty v Praze.

15. Dvě poznámky na závěr tohoto oddílu: doufám, že jsem nezapomněl zmínit všechny kolegy (tento článek jsem sepsal na základě svého archivu); kromě „oficiálních“ osobností jsme vždy rádi spolupracovali s celou řadou účastníků z oblasti vědy i praktického života, kteří přispěli ke kvalitě našich jednání.

16. Stále jsem pln dojmů ze srdečného ovzduší našich kolokvií prodechnutého pracovním zaujetím, ať již to bylo v Karolinu, v samém historickém centru Prahy, v nádherné sborovně Právnické fakulty s výhledem na Vltavu, či v reprezentačních prostorách společnosti ČEZ na severu Prahy.

2.3 Další vynikající kruh švýcarský, francouzský a maďarský

17. Při deseti pražských kolokviích jsme mohli počítat s přednáškami, se kterými vystoupili:

- Jean-Louis Duc (1. a 2. kolokvium) a Bettina Kahil-Wolff (4. a 5. kolokvium) z Právnické fakulty v Lausanne;
- François-Xavier Merrien (3. kolokvium), Fakulta politických věd v Lausanne;
- Francis Kessler (3. kolokvium), v té době profesor Univerzity ve Štrasburku;
- Jean-Pierre Laborde (8., 9. a 10. kolokvium) z Univerzity v Bordeaux (proděkan a později děkan Univerzity Montesquieu-Bordeaux IV);
- Ottó Czúcz (5. a 6. kolokvium), profesor Univerzity v Szegedu, soudce maďarského Ústavního soudu.

18. Příspěvky těchto odborníků byly velice cenné, neboť kladly důraz jak na specifika švýcarská, francouzská a maďarská, tak na jejich sblížení s českým vývojem.

2.4 Stručný závěr

19. U zrodu této mimořádné vědecké a přátelské spolupráce mezi Univerzitou v Ženevě a Univerzitou v Praze stála šťastná souhra okolností.¹² Rozhodující roli zde hrál právě Vladimír Rys, díky jemuž jsem se od samého počátku mohl účastnit tohoto velkolepého podniku. Nutno podotknout, že jsme jako přednášející¹³ vystoupili na všech kolokviích.¹⁴ Měli jsme štěstí, že jsme našli partnery na vysoké úrovni, nejprve v Praze, později ve Švýcarsku, ve Francii a v Maďarsku. A toto všechno se vždy odehrávalo ve velmi konstruktivním ovzduší.

20. V Praze nás podpořily tyto osobnosti a význačné orgány: náměstkyně ministra Petr Šimerka, Jaroslav Dostal a Jiřina Voňková z Ministerstva práce a sociálních věcí, děkan Právnické fakulty, či přesněji řečeno, Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

3. Deset Česko-švýcarských kolokvií o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení v Praze

3.1 Pracovní rámec

21. Od samého počátku jsme pracovali na bilaterální úrovni:

- Vladimír Rys a autor těchto řádků začali v Ženevě uvažovat jak o obsahových otázkách možné spolupráce, tak o otázkách zcela praktických (data, rozpočet, doprava, ubytování, tlumočení);

- Zahájení dialogu s pražskými kolegy: jaké jsou prioritní problémy, které by se měly v rámci kolokvia řešit?
- Vladimír Rys jezdí průběžně do Prahy, aby upřesnil program a pomohl vyřešit praktické otázky;
- Postupně jsme připravili setkání na vědecké úrovni, navázali jsme styky s přednášejícími;
- Následně mohl být v Praze finalizován a distribuován program v češtině a ve francouzštině;
- Pokaždé jsme byli velice srdečně přijati, nejčastěji se nám věnovali Věra Štangová a Petr Tröster. Již dříve jsem zdůraznil význam osobních vztahů a učiním tak ještě jednou. Za každým kolokviem stojí značné množství práce, často též mnoho starostí. My jsme toto všechno rádi podstoupili, protože jsme měli mezi sebou pevná pouta a vůli něco společně vytvořit. Spolupráce mezi Prahou a Ženevou patří mezi nejkrásnější chvíle mé akademické kariéry.

3.2 První etapa: Kolokvium pod záštitou pojišťovací společnosti Rentes Genevoises (1992)

22. Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, Právnická fakulta Univerzity v Ženevě a společnost Rentes Genevoises uskutečnily 7. května 1992 kolokvium s názvem „**Vývoj sociálního zabezpečení ve střední Evropě. Československé a maďarské zkušenosti**“. Kolokvium se konalo v hotelu Président v Ženevě.

23. Zde jsou jeho cíle, tak jak byly uvedeny v programu: „Seznamte se, prosím, se změnami v oblasti sociálního zabezpečení, které právě probíhají ve střední Evropě. Zmíněné téma je pro švýcarskou veřejnost nové. Díky šťastné shodě okolností navštíví naše město začátkem května dvě významné osobnosti z Maďarska a z Československa. Považovali jsme za nezbytné využít této příležitosti, abychom se pokusili pochopit, alespoň v určitých rysech, vývoj v oblasti, která je tak blízko nás. Jestliže se politické a hospodářské perspektivy začínají dostávat do povědomí veřejnosti, není tomu tak v oblasti změn v systémech sociálního zabezpečení. Tyto systémy, jež byly doposud v rukou státu, zcela jistě doznají značných změn (organizace, financování), jakmile budou stanoveny jejich cíle (úroveň ochrany, kombinace režimu veřejného a profesního).¹⁵

Kolokvium započne popisem stavu v západní Evropě, následně se bude věnovat obecným otázkám reformy ve střední a východní Evropě, a závěrem se bude zabývat konkrétními zkušenostmi obou zmíněných zemí. Je začátkem zamýšlené spolupráce mezi Univerzitou v Ženevě (Právo sociálního zabezpečení) a Univerzitou Karlovou v Praze, jež bude podpořena Národním fondem vědeckého výzkumu (FNRS).“

24. Při zahajovacím jednání přednesli projev Paul-Emile Dentan a Julien Fulop, v té době prezident, respektive generální ředitel pojišťovací společnosti Rentes Genevoises, která poskytla cennou podporu při organizaci a financování této schůzky.

25. Během obou zasedání byly přeneseny tyto přednášky, po nichž následovala diskuse:
- Pierre-Yves Greber: „*La sécurité sociale en Europe occidentale: acquis et incertitudes*“ (Sociální zabezpečení v západní Evropě: výdobytky a nejistoty);
  - Vladimír Rys: „*Les réformes de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale: aspects généraux*“ (Reformy sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě: obecné aspekty);

- Karel Pinc: „*Reforma sociálního zabezpečení v Československu*“;
- Ottó Czúcz: „*La réforme de la sécurité sociale en Hongrie*“ (Reforma sociálního zabezpečení v Maďarsku).

26. S jistými úpravami byly tyto přednášky publikovány v časopise *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*. Hors Série N° 1, 1995.¹⁶

27. Předmluvu k této publikaci napsal profesor Alexandre Berenstein.¹⁷ Zmiňme na tomto místě několik myšlenek:

- Kolokvium konané dne 7. května 1992 obnovilo styky, které byly navázány mezi Univerzitami v Ženevě, Praze a v Szegedu již v šedesátých letech. Situace se však od té doby zcela změnila;
- Národní systémy sociálního zabezpečení zůstávají značně rozdílné, nehledě na význam mezinárodního práva a práva evropského. Závisí totiž na právních a sociálních skutečnostech a tradicích příslušných zemí;
- Pokud určitý stát musí změnit systém, může hledat inspiraci v zahraničí: „Tyto modely však nemohou být nikdy převzaty beze změny, ale mohou sloužit jako užitečný podnět k zamýšleným reformám.“¹⁸ Mezinárodní výměny jsou tak velmi užitečné.

28. Kolokvium ze 7. května 1992 si zasloužilo pokračování. S odstupem doby si uvědomuji, že sehrálo rozhodující roli a otevřelo cestu dalším deseti pražským česko-švýcarským kolokviím, o nichž bude řeč, a rovněž čtrnácti ženevským kolokviím o evropském právu sociálního zabezpečení,¹⁹ jakož i dvěma setkáním v Szegedu a v Kecskemétu, na nichž se organizačně spolupodílel Ottó Czúcz.²⁰

3.3 První pražské kolokvium (1992)

29. První Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo 16. září 1992 v Praze v budově historického Karolina.²¹ Rektor **Ivan Wilhelm** stručně popsal toto věhlasné místo následujícími slovy:

„Univerzita Karlova je od svého založení natolik niterně spojena s historií Čech, že jakákoliv sebemenší společensko-politická změna se okamžitě odrazí v jejím fungování, a co je mnohem závažnější, v akademických svobodách. Stačí se podívat na důležité milníky české historie, ať již to byla doba husitská se slavným Dekretem kutnohorským (1409), období, které následovalo po bitvě na Bílé hoře (1618), národní obrození v 19. století, jenž vyvrcholilo obnovením české univerzity v roce 1881, německá okupace v roce 1939 a uzavření všech českých vysokých škol, rok 1948 a komunistický útlak, který udeřil svými čistkami, vylučováním studentů i učitelů, podřízením výzkumu a výuky komunistické ideologii, krátké období uvolnění v roce 1968, a konečně sametová revoluce v listopadu 1989.

(...) Nejstarší univerzita ve střední Evropě, bohatá na historii a své tradice, hledí do budoucnosti s důvěrou a optimismem.“²²

30. Takto jsme započali řadu velmi krásných vědeckých setkání. Skutečnost, že se to první konalo právě v Karolinu, ukázala, jak velký význam jim čeští kolegové přikládají. Této pocty si mimořádně vážíme.

31. Téma prvního pražského kolokvia bylo následující: „**Sociální zabezpečení. Švýcarské zkušenosti a jejich užitečnost pro reformu sociálního zabezpečení v našich zemích**“. Kolokvium se konalo pod záštitou rektora Univerzity Karlovy a děkana Právnické fakulty.

32. Bylo předneseno pět přednášek, po nichž následovala diskuse:
- Pierre-Yves Greber: „*La sécurité sociale dans la Communauté européenne et en Suisse, principes généraux*“ (Sociální zabezpečení v Evropském společenství a ve Švýcarsku, obecné principy);
  - Jean-Louis Duc: „*Les régimes d'assurance maladie et accidents en Suisse*“ (Režimy nemocenského a úrazového pojištění ve Švýcarsku);
  - Pierre-Yves Greber: „*Le régime de base et le régime complémentaire de pensions en Suisse*“ (Základní a doplňkový systém důchodového zabezpečení ve Švýcarsku);
  - Jana Klimentová: „*Místo a možnosti důchodových systémů v československém sociálním zabezpečení*“;
  - Vladimír Rys: „*Les possibilités d'utilisation du modèle de sécurité sociale suisse et d'autres pays de l'Europe de l'ouest au regard des conditions tchécoslovaques*“ (Možnosti využití modelu sociálního zabezpečení ve Švýcarsku a v jiných západoevropských zemích vzhledem k podmínkám v Československu).

33. Kolokvium se konalo v kontextu hledání řešení na počátku přechodného období. Sametová revoluce z konce roku 1989 dovolila Československu, aby vzalo svůj osud do vlastních rukou. Jak tedy v této perspektivě transformovat státní systém sociálního zabezpečení? Je třeba odkázat na základní dílo Vladimíra Rysa s názvem „*La sécurité sociale dans une société en transition: l'expérience tchèque*“ (*Sociální zabezpečení ve společnosti v přechodném období: česká zkušenost*).²³

3.4 Druhé pražské kolokvium (1993)

3.4.1 Kolokvium

34. Finanční podpora Národního fondu vědeckého výzkumu (FNRS) nebyla plně využita k organizaci prvního kolokvia, a proto jsme požádali o povolení využít zbylou částku pro uspořádání druhé schůzky. Toto povolení nám bylo ochotně dáno, a mohlo se tudíž 14. května 1993 konat druhé Česko-švýcarské kolokvium, tentokrát na půdě Právnické fakulty (Nám. Curieových 7).

35. Cílem bylo seznámit se s názory českých kolegů na některé **významné otázky sociálního zabezpečení** a na **možnost dále rozvinout spolupráci mezi Ženevou a Prahou** prostřednictvím dalších kolokvií.

36. Setkání předsedali Karel Pinc a Vladimír Rys. Já jsem uvedl náměty, které byly předmětem živé diskuse:

- Otázka univerzality (ochrana veškeré populace žijící na daném území) oproti generalizaci (ochrana všech zaměstnanců, případně osob samostatně výdělečně činných);
- Úroveň ochrany, která má být dosažena sociálním zabezpečením: základní záruka (minimální) nebo zachování předchozí životní úrovně?
- Aktéři: stát, zaměstnavatelé, pracující, jednotlivci;
- Účinné a spravedlivé financování sociálního zabezpečení;
- Vztahy mezi sociálním zabezpečením a populací: jakým způsobem populace ovlivňuje sociální zabezpečení? Přístup populace k systému ochrany.

37. Nevypracovali jsme sice žádný písemný dokument, ale mám v živé paměti podnětnou debatu. Následně Vladimír Rys zmínil otázku vytvoření **Centra pro výzkum sociálního zabezpečení**, které by studovalo společenské, hospodářské a demografické

změny a jejich vliv na systémy ochrany. S Vladimírem Rysem jsme toto Centrum skutečně založili.²⁴

38. Jean-Louis Duc dal podnět k diskusi o výuce práva sociálního zabezpečení, jakož i o dokumentaci, které se k této oblasti vztahuje.

39. Neformální závěry druhého kolokvia mohou být shrnuty takto:

- V Praze (v té době) neprobíhala, případně probíhala jen v omezeném rozsahu, veřejná diskuse o sociálním zabezpečení. Organizace vědeckých setkání může otevřít tuto diskusi a být jí nápomocna;
- Na obou stranách je patrný zájem o to, aby vzájemná spolupráce pokračovala i nadále. Zde se projevila významná úloha Věry Štangové, která se ochotně zapojila do „pilotování“ dalších společných činností;
- Záměr vytvořit výzkumné centrum, které by se stalo součástí univerzitního rámce, se jeví slibně.

3.4.2 Založení Centra pro výzkum vývoje sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě

40. Jako odezvu pražského kolokvia jsme v červnu 1994 založili **Centrum pro výzkum vývoje sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě**. Organizačně bylo připojeno ke Katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení Právnické fakulty v Ženevě a vedli jej Vladimír Rys a Pierre-Yves Greber. Administrativních záležitostí se ujal sekretariát zmíněné katedry. Pro jeho chod jsme nepožadovali žádné zdroje. Centrum bylo představeno kolegiu profesorů, přičemž proti němu nebyla vznesena žádná námitka. Jeho cílem je pokračovat v započatém dialogu mezi Ženevou a Prahou a prohlubovat jej, organizovat další kolokvia a připravovat další publikace. Články mohou být zveřejněny v odborném časopise *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*. Uskutečnila se celá řada zasedání, která umožnila výměnu názorů a přípravu kolokvií jak v Praze, tak v Ženevě. Ke třem již zmíněným osobám se v té době připojuje Petr Tröster. Vzniká tak velice dobře fungující kvartet! Realizované publikace jsou uvedeny v příloze.

3.5 Třetí pražské kolokvium

41. Třetí Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se uskutečnilo v Praze 3. listopadu 1995. Konalo se pod záštitou Jaroslava Dostala, náměstka ministra práce a sociálních věcí. Téma kolokvia bylo následující: „**Aktuální problémy sociálního zabezpečení: obecná koncepce, Česká republika, Švýcarsko a Francie**“. Finanční podpory se nám dostalo od Centra evropských právních studií (*Centre d'études juridiques européennes, CEJE*) Právnické fakulty v Ženevě. Tentokrát jsme jednali v reprezentčních prostorách společnosti ČEZ na Praze 6.

42. Na zahajovacím zasedání vystoupili Petr Tröster (PF UK) a Jaroslav Dostal (Ministerstvo). Představili výsledky práce započaté 14. května 1993 a nedávno založené Centrum pro výzkum vývoje sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě.²⁵

43. Kolokvium bylo rozděleno do čtyř sekcí, na nichž byly předneseny níže uvedené přednášky, po nichž následovala živá diskuse:

Sekce I: „Doplňkové důchodové systémy a jejich vztah k základnímu systému“

- Pierre-Yves Greber: „*Approche générale et expérience suisse*“ (Obecná koncepce a zkušenosti ve Švýcarsku);

- Jana Klimentová: „*Situace v České republice*“.
Sekce II: „Testované dávky v systému sociálního zabezpečení“
- Francis Kessler: „*Approche générale et expérience française*“ (Obecný přístup a zkušenosti ve Francii);
- Věra Štangová: „*Situace v České republice*“.
Sekce III: „Občanská společnost a sociální zabezpečení“
- François-Xavier Merrien: „*Approche générale et expérience française*“ (Obecná koncepce a zkušenosti ve Francii);
- Vladimír Rys: „*Considérations générales et expérience suisse*“ (Obecné úvahy a zkušenosti ve Švýcarsku);
- Eva Novotná: „*Situace v České republice*“.
Sekce IV: „Perspektivy vývoje sociálního zabezpečení v Evropě“
- Pierre-Yves Greber: „*Perspectives en Europe occidentale*“ (Perspektivy v západní Evropě);
- Vladimír Rys: „*Perspectives en Europe centrale*“ (Perspektivy ve střední Evropě);
- Luděk Rychlý: „*České hledisko*“.

44. Perspektiva „obecná koncepce + česko-švýcarský dialog“ byla takto rozšířena o Francii. To bylo možné jen díky osobním kontaktům: autor tohoto příspěvku a Francis Kessler v rámci Evropského institutu sociálního zabezpečení;²⁶ Vladimír Rys a François-Xavier Merrien. Jak uvidíme dále, tato předehra mohla mít pokračování, a to díky iniciativě Jeana-Pierra Laborda.

3.6 Čtvrté pražské kolokvium (1997)

45. Čtvrté Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 5. června 1997 pod záštitou Jiřiny Voňkové, náměstkyně ministra práce a sociálních věcí. Tématem byly „**Aktuální problémy sociálního zabezpečení v České republice a ve Švýcarsku**“. Finanční podporu setkání, které proběhlo v reprezentativních prostorách společnosti ČEZ, opět přineslo Centrum evropských právních studií (CEJE).

46. Při zahajovacím zasedání pronesla projev náměstkyně ministra Jiřina Voňková. Pravidelnou účast zástupců českých vládních orgánů na kolokviu je třeba zdůraznit.

47. Kolokvium bylo rozděleno do tří sekcí, v jejichž rámci byly předneseny uvedené přednášky následované bohatou diskusí:

- Sekce I: „Recentní vývoj sociálního zabezpečení“
- Pierre-Yves Greber: „*L'évolution en Europe occidentale et plus particulièrement en Suisse*“ (Vývoj v západní Evropě a zvláště ve Švýcarsku);
- Milada Tomková: „*Vývoj v České republice*“.
Sekce II: „Demografický vývoj a jeho vliv na sociální zabezpečení“
- Vladimír Rys: „*Introduction générale*“ (Obecný úvod);
- Bettina Kahil-Wolff: „*Situation en Europe occidentale et en Suisse*“ (Situace v západní Evropě a ve Švýcarsku);
- Věra Štangová: „*Situace v České republice*“
- Vladimír Rys: „*Le vieillissement de la population et l'âge de la retraite en Europe occidentale et en Suisse*“ (Stárnutí populace a důchodový věk v západní Evropě a ve Švýcarsku);

- Pierre-Yves Greber: „*La retraite anticipée en Europe occidentale et en Suisse*“ (Předčasný důchod v západní Evropě a ve Švýcarsku);
  - Jan Příb: „*Důchodový věk a předčasný důchod v České republice*“.
Sekce III: „Koordinace systémů sociálního zabezpečení v Evropské unii“
Bettina Kahil-Wolff: „*Exposé sur le droit communautaire*“ (Výklad komunitárního práva);
Bettina Kahil-Wolff: „*Un aperçu selon la perspective suisse*“ (Nástin situace ze švýcarského pohledu);
Petr Tröster: „*Nástin situace z českého pohledu*“.
48. Zde můžeme poznamenat, že na slavnostním ukončení a shrnutí výsledků práce všech našich kolokvií se střídavě podíleli Věra Štangová a Petr Tröster.

3.7 Páté pražské kolokvium (2000)

49. Páté Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 8. června 2000. Záštitu nad ním převzal Petr Šimerka, náměstek ministra práce a sociálních věcí. Tématem bylo: „**Rozšíření Evropské unie a jeho dopad na sociální zabezpečení**“. Hlavní finanční podporu přineslo Centrum evropských právních studií (CEJE). Kolokvium se opět konalo v reprezentačních prostorách společnosti ČEZ.

50. Kolokvium zahájili náměstek ministra Petr Šimerka a Věra Štangová, kteří zdůraznili výsledky cesty, kterou jsme započali v Karolinu v roce 1992.²⁷

51. Kolokvium bylo tentokrát rozděleno do dvou sekcí, v jejichž rámci byly předneseny uvedené přednášky, které daly podnět k živé diskusi:

- Sekce I: „Právo Evropské unie“
- Pierre-Yves Greber: „*Le droit de l'Union Européenne en matière de sécurité sociale – coordination exceptée*“ (Právo Evropské unie ve věci sociálního zabezpečení – kromě koordinace);
  - Bettina Kahil-Wolff: „*Le droit de l'Union Européenne relatif à la coordination des systèmes de sécurité sociale*“ (Právo Evropské unie a koordinace systémů sociálního zabezpečení);
- Sekce II: „Problémy související s rozšířením Evropské unie“
- Vladimír Rys: „*Approche générale des problèmes posés par l'élargissement de l'Union Européenne*“ (Obecný pohled na problémy související s rozšířením Evropské unie);
  - Věra Štangová: „*Problémy rozšíření z českého hlediska*“;
  - Ottó Czúcz: „*Les problèmes de l'élargissement du point de vue hongrois*“ (Problémy rozšíření z maďarského hlediska).

52. Na tomto místě je třeba zdůraznit rozšíření spolupráce o Maďarsko, a to právě díky Ottovi Czúczovi, který na počátku naší spolupráce přednášel v Ženevě.²⁸ Naše cesty se opět zkřížily na Mezinárodním semináři pracovního práva, kolektivních vztahů a sociálního zabezpečení, který pořádal profesor László Nagy v Szegedu v jižním Maďarsku.

3.8 Šesté pražské kolokvium (2002)

53. Šesté Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 6. června 2002. Záštitu nad ním převzal Petr Šimerka, náměstek ministra práce a sociálních věcí. Tématem byly: „**Aktuální otázky sociálního zabezpečení ve střední Evropě**“. Kolokvium se opět konalo ve společenských prostorách ČEZu (Praha 6) a bylo podpořeno Právnickou fakultou v Ženevě.

54. Kolokvium zahájili náměstek ministra Petr Šimerka, děkan Právnické fakulty UK Vladimír Kindl a Věra Štangová.

55. Na dopoledním zasedání byly předneseny následující přednášky, které jako vždy daly podnět k živé diskusi:

- Pierre-Yves Greber: „*Les principes fondamentaux de la sécurité sociale dans un environnement de mutations*“ (Základní principy sociálního zabezpečení v prostředí změn);
- Jiří Král: „*Důchodová reforma v České republice*“;
- Ottó Czúcz: „*Les premières expériences du deuxième étage des pensions en Hongrie*“ (První zkušenosti druhého pilíře důchodového zabezpečení v Maďarsku).²⁹

56. Odpolední zasedání mělo na programu tyto přednášky:

- Jiří Hoideker: „*Povinnosti pojistitelů v budoucím období*“;
- Milada Tomková: „*Legislativní činnost v oblasti sociálního zabezpečení*“;
- Vladimír Rys: „*L'élargissement de l'Union Européenne: quelques questions relatives à la sécurité sociale*“ (Rozšíření Evropské unie: několik otázek v oblasti sociálního zabezpečení).

3.9 Sedmé pražské kolokvium (2004)

57. Sedmé Česko-švýcarské kolokvium v Praze se konalo 3. června 2004. Záštitu nad ním opět převzal Petr Šimerka, náměstek ministra práce a sociálních věcí. Tématem kolokvia bylo: „**Sociální zabezpečení v Evropě: nové tendence**“. Zasedali jsme ve sborovně na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Kolokvium bylo financováno z Fondu Alexandra Berensteina pro rozvoj práva sociálního zabezpečení.

58. Stejně jako v roce 2002, kolokvium zahájili náměstek ministra Petr Šimerka, děkan Právnické fakulty UK Vladimír Kindl a Věra Štangová.

59. Na ranním zasedání byly předneseny tyto přednášky, které jako vždy vyvolaly bohatou diskusi:

- Pierre-Yves Greber: „*Les questions essentielles et actuelles du système suisse de sécurité sociale: correspondent-elles ou non aux préoccupations européennes?*“ (Základní a aktuální otázky švýcarského systému sociálního zabezpečení: odpovídají či nikoliv evropským záměrům?);
- Vladimír Rys: „*Europe élargie: perspectives pour la convergence des systèmes de sécurité sociale des Etats membres de l'UE*“ (Rozšířená Evropa: perspektivy pro sblížování systémů sociálního zabezpečení členských států EU);
- Jiří Hoideker: „*Nové povinnosti pojistitele sociálního zabezpečení po přistoupení k Evropské unii*“.

60. Odpolední zasedání bylo zorganizováno takto:

- Jiří Král: „*Stav a perspektivy české důchodové reformy*“;
- Jan Ryba: „*Perspektivy vývoje nemocenského pojištění*“.

3.10 Osmé pražské kolokvium (2006)

61. Osmé Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 25. května 2006 a opět bylo poctěno záštitou Petra Šimerky, náměstka ministra práce a sociálních věcí. Zvoleným tématem byla: „**Reforma penzí v České republice, Švýcarsku a ve Francii**“. Kolokvium bylo z části finančně podpořeno Fondem Alexandra Berensteina.

62. Kolokvium zahájili náměstek ministra Petr Šimerka a Věra Štangová, kteří připomněli etapy naší vědecké spolupráce od roku 1992.

63. Dopolední zasedání mělo na programu diskusi k těmto přednáškám:

- Pierre-Yves Greber: „*La réforme des pensions en Suisse: points forts et points d'interrogation*“ (Penzijní reforma ve Švýcarsku: silné stránky a otazníky);
- Jean-Pierre Laborde: „*La réforme des pensions en France*“ (Penzijní reforma ve Francii);
- Vladimír Rys: „*Les pensions des salariés sous l'influence de l'évolution démographique et économique*“ (Penze zaměstnanců pod vlivem demografického a ekonomického vývoje).

64. Odpolední zasedání mělo následující program:

- Božena Michálková: „*Důchodová reforma po vstupu České republiky do Evropské unie z pohledu nositele pojištění*“;
- Jiří Král: „*Český důchodový systém v kontextu evropského práva*“;
- Jan Příb: „*Konkrétní legislativní kroky v důchodové reformě v České republice*“.

3.11 Deváté pražské kolokvium (2008)

65. Deváté Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 22. května 2008 pod záštitou Petra Šimerky, náměstka ministra práce a sociálních věcí. Kolokvium proběhlo na Právnické fakultě a bylo podpořeno Fondem Alexandra Berensteina. Jeho tématem byla „**Penzijní reforma**“.

66. Kolokvium zahájili náměstek ministra Petr Šimerka a Věra Štangová, kteří přivítali novou etapu naší spolupráce.

67. Na dopoledním zasedání byly předneseny tyto přednášky, po nichž následovala bohatá diskuse:

- Pierre-Yves Greber: „*Les instruments de l'Organisation internationale du Travail et du Conseil de l'Europe relatifs aux pensions*“ (Nástroje Mezinárodní organizace práce a Rady Evropy v důchodové oblasti);
- Jean-Pierre Laborde: „*La réforme des pensions en France: suite et à suivre*“ (Důchodová reforma ve Francii: jak dále?);
- Vladimír Rys: „*Les tendances mondiales actuelles dans le développement de la sécurité sociale*“ (Aktuální světové tendence v oblasti rozvoje sociálního zabezpečení);

68. Na odpoledním zasedání zazněly tyto příspěvky:

- Jiří Král: „*15 let českého sociálního zabezpečení*“;
- Božena Michálková: „*15 let sociálního zabezpečení v České republice*“;
- Jan Příb: „*Schválená opatření a navrhovaná opatření v důchodovém pojištění v posledních dvou letech*“.

3.12 Desáté pražské kolokvium (2013)

69. Desáté Česko-švýcarské kolokvium o aktuálních otázkách sociálního zabezpečení se konalo v Praze 3. května 2013. Záštitu nad ním opět laskavě převzal náměstek ministra práce a sociálních věcí Petr Šimerka. Tématem byly „**Aktuální otázky sociálního zabezpečení**“. Kolokvium proběhlo na Právnické fakultě za finanční podpory Karlovy Univerzity. Náklady na překlady a tlumočení hradil Fond Alexandra Berensteina.

70. Slavnostního zahájení kolokvia, pojatého jako završení vědeckých setkání započatých v roce 1992, se opět ujali náměstek ministra Petr Šimerka a Věra Štangová.³⁰

71. V rámci dopoledního zasedání zazněly dvě přednášky následované diskusí:
- Pierre-Yves Greber: „*Le droit international et européen face aux problèmes actuels de la sécurité sociale*“ (Mezinárodní právo a evropské právo tváří v tvář současným problémům sociálního zabezpečení);
  - Jean-Pierre Laborde: „*Les problèmes actuels de la sécurité sociale en France*“ (Aktuální problémy sociálního zabezpečení ve Francii).
72. Odpolední zasedání mělo na programu dvě přednášky:
- Jan Příb: „*Důchodová reforma v České republice a orientace pilíře doplňkového penzijního spoření*“;
  - Roman Lang: „*Plán důchodového spoření, takzvaný druhý pilíř, jako součást důchodové reformy v České republice*“.
73. Petr Tröster, tak jak již mnohokrát dříve, shrnul přednesené příspěvky a diskusi, která se k nim vázala. Zdůraznil také jejich vědecký a praktický přínos.

4. Čtrnáct kolokvií o evropském právu sociálního zabezpečení v Ženevě

4.1 Pracovní rámec

74. Od roku 1994 do roku 2011 jsem organizoval 14 kolokvií o evropském právu sociálního zabezpečení v Ženevě (a v okolí: první se konalo v Yverdon-les-Bains a druhé v Morges). Stručný článek je o nich publikován v *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*. Příloha článku pak uvádí kompletní seznam přednášek, které na kolokviích zazněly.³¹

75. Tyto vědecké schůzky byly výsledkem mimořádně intenzivní spolupráce mezi Univerzitami v Ženevě a v Praze, která byla rozšířena o stranu francouzskou a maďarskou, jak již bylo dříve uvedeno. Spíše než chronologickému přehledu se zde budu věnovat jednotlivým řešeným tématům.³²

4.2 Projednávaná témata

76. Historie
- Věra Štangová: „*L'évolution historique de la protection sociale dans la République tchèque*“ (Historický vývoj sociální ochrany v České republice), 6. kolokvium, 2002;
  - Vladimír Rys: „*Les experts qui font la sécurité sociale: un aperçu historique*“ (Odborníci, kteří tvoří sociální zabezpečení: historický přehled), 7. kolokvium 2003;
  - Pierre-Yves Greber: „*Le 60e anniversaire des Nations Unies et la sécurité sociale*“ (Šedesáté výročí Spojených národů a sociálního zabezpečení), 9. kolokvium, 2005;
  - Jean-Pierre Laborde: „*60 ans de sécurité sociale en France*“ (Šedesát let sociálního zabezpečení ve Francii), 10. kolokvium, 2006;
  - Pierre-Yves Greber: „*60 ans de sécurité sociale en Suisse*“ (Šedesát let sociálního zabezpečení ve Švýcarsku), 10. kolokvium, 2006;
  - Petr Tröster: „*Der Gegenstand und das System des Rechts der sozialen Sicherheit*“ (Právo sociálního zabezpečení a jeho systém), 11. kolokvium, 2007;
  - Věra Štangová: „*1989–2009: Quelle évolution pour la sécurité sociale en République tchèque?*“ (1989–2009: Jak dále ve vývoji sociálního zabezpečení v České republice?), 13. kolokvium, 2010;
  - Pierre-Yves Greber: „*Conseil de l'Europe: 60 années pour la sécurité sociale*“ (Rada Evropy: 60 let sociálního zabezpečení), 13. kolokvium, 2010.

77. Zásadní principy

- Věra Štangová: „*La position des femmes dans le droit du travail et de la sécurité sociale au sein de la République tchèque*“ (Postavení žen v pracovním právu a v právu sociálního zabezpečení v České republice), 1. kolokvium, 1994;
- Ottó Czúcz: „*La jurisprudence de la Cour constitutionnelle hongroise en matière de droits sociaux*“ (Judikatura maďarského Ústavního soudu ve věcech sociálních práv), 5. kolokvium, 2001;
- Petr Tröster: „*Das Versicherungsprinzip im Recht der sozialen Sicherheit*“ (Pojistný princip v právu sociálního zabezpečení), 5. kolokvium, 2001;
- Pierre-Yves Greber: „*Les principes d'assurance et de solidarité en droit suisse*“ (Principy pojištění a solidarity ve švýcarském právu), 5. kolokvium, 2001;
- Věra Štangová: „*L'égalité entre les femmes et les hommes en matière de sécurité sociale: ancien régime communiste et situation actuelle*“ (Rovnost mezi ženami a muži v oblasti sociálního zabezpečení: bývalý komunistický režim a současná situace), 5. kolokvium, 2001;
- Věra Štangová: „*L'égalité entre femmes et hommes dans le domaine de la sécurité sociale: le cas de la République tchèque et de la Slovaquie*“ (Rovnost mezi ženami a muži v oblasti sociálního zabezpečení: případ České republiky a Slovenska), 11. kolokvium, 2007;
- Pierre-Yves Greber: „*La réadaptation: aspects de droit international, européen et suisse*“ (Readaptace: aspekty práva mezinárodního, evropského a švýcarského), 11. kolokvium, 2007

78. Obecný vývoj ve střední a východní Evropě

- Vladimír Rys: „*Evolution générale de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale*“ (Obecný vývoj sociálního zabezpečení ve střední a východní Evropě), 1. kolokvium, 1994;
- Vladimír Rys: „*Europe centrale et de l'est: évolution générale et questions actuelles*“ (Střední a východní Evropa: obecný vývoj a aktuální otázky), 3. kolokvium, 1999.

79. Obecný vývoj v západní Evropě

- Pierre-Yves Greber: „*Le présent et l'avenir de la sécurité sociale en Europe occidentale*“ (Přítomnost a budoucnost sociálního zabezpečení v západní Evropě), 1. kolokvium, 1994;
- Pierre-Yves Greber: „*La sécurité sociale en Europe de l'ouest: quelques questions et réformes*“ (Sociální zabezpečení v západní Evropě: několik otázek a reformy), 3. kolokvium, 1999.

80. Vstup do Evropské unie

- Vladimír Rys: „*Approche générale des problèmes posés par l'élargissement de l'Union européenne*“ (Obecný nástin problémů vyvolaných rozšířením Evropské unie), 4. kolokvium, 2000;
- Petr Tröster / Věra Štangová: „*Les problèmes de l'élargissement du point de vue tchèque*“ (Problémy rozšíření EU z pohledu České republiky), 4. kolokvium, 2000;
- Ottó Czúcz: „*Les problèmes de l'élargissement du point de vue hongrois*“ (Problémy rozšíření EU z pohledu Maďarska), 4. kolokvium, 2000.

81. Zdravotní pojištění, nemocenské pojištění, úrazové pojištění

- Petr Tröster: „*Das Gesundheitssystem in der Tschechischen Republik*“ (Zdravotní systém v České republice), 3. kolokvium, 1999;

- Petr Tröster: „*Die Gesundheitsversorgung und Gesundheitsversicherung in der Tschechischen Republik*“ (Zdravotní péče a zdravotní pojištění v České republice), 6. kolokvium, 2002;
  - Petr Tröster: „*L'assurance-santé et l'assurance-accidents en République tchèque*“ (Zdravotní pojištění a úrazové pojištění v České republice), 7. kolokvium, 2003;
  - Věra Štangová: „*Les prestations en espèces de l'assurance-maladie tchèque*“ (Peněžité dávky v českém nemocenském pojištění), 7. kolokvium, 2003;
  - Věra Štangová: „*L'assurance-maladie tchèque: questions actuelles et réformes*“ (České nemocenské pojištění: aktuální otázky a reformy), 9. kolokvium, 2005;
  - Petr Tröster: „*Das Berufsrisiko: sozialer Schutz und die Verantwortung des Arbeitsgebers*“ (Pracovní riziko: sociální ochrana a odpovědnost zaměstnavatelů), 10. kolokvium, 2006;
  - Petr Tröster: „*Tschechien: Die Unfallversicherung und ihr Leistungssystem*“ (Česká republika: úrazové pojištění a jeho dávkový systém), 13. kolokvium, 2010.
82. Starobní a invalidní důchody
- Věra Štangová: „*Les pensions dans la sécurité sociale de la République tchèque*“ (Důchody v systému sociálního zabezpečení v České republice), 3. kolokvium, 1999;
  - Ottó Czúcz: „*Les premières expériences du deuxième étage des pensions en Hongrie*“ (První zkušenosti z druhého pilíře důchodů v Maďarsku), 6. kolokvium, 2002;
  - Pierre-Yves Greber: „*Les régimes de retraite en Europe : questions et révisions*“ (Důchodové systémy v Evropě: otázky a revize), 6. kolokvium, 2002;
  - Ottó Czúcz: „*L'assurance-invalidité en Hongrie : les problèmes*“ (Invalidní pojištění v Maďarsku: problémy), 7. kolokvium, 2003;
  - Pierre-Yves Greber: „*Les retraites en Europe: quelques questions actuelles*“ (Důchody v Evropě: několik aktuálních otázek), 7. kolokvium, 2003;
  - Olga Artemova: „*Les évolutions récentes du système de retraite en Russie*“ (Recentní vývoj důchodového systému v Rusku), 9. kolokvium, 2005³³;
  - Vladimír Rys: „*Les pensions professionnelles sous l'impact des pressions démographiques et économiques*“ (Zaměstnanecké důchody pod demografickým a ekonomickým tlakem), 10. kolokvium, 2006;
  - Věra Štangová: „*L'assurance-invalidité en République tchèque*“ (Invalidní pojištění v České republice), 10. kolokvium, 2006;
  - Pierre-Yves Greber: „*Les pensions en Suisse : bref état des lieux*“ (Důchody ve Švýcarsku: stručný popis stavu), 10. kolokvium, 2006;
  - Petr Tröster: „*Die Reform der Rentensysteme in der Tschechische Republik und Slowakei*“ (Reforma důchodového systému v České republice a na Slovensku), 12. kolokvium, 2008.
83. Ochrana proti nezaměstnanosti
- Petr Tröster: „*Sozialer Schutz für Arbeitslose in Tschechien*“ (Sociální ochrana nezaměstnaných v České republice), 8. kolokvium, 2004;
  - Pierre-Yves Greber: „*Les normes de l'Organisation internationale du Travail sur la protection contre le chômage*“ (Normy Mezinárodní organizace práce na ochranu proti nezaměstnanosti), 12. kolokvium, 2008.
84. Ochrana rodiny
- Věra Štangová: „*Les prestations de la sécurité sociale pour les familles*“ (Dávky sociálního zabezpečení pro rodiny), 8. kolokvium, 2004;

- Věra Štangová: „*La protection de la famille dans la sécurité sociale en République tchèque et en Slovaquie*“ (Ochrana rodiny v systému sociálního zabezpečení v České republice a na Slovensku), 12. kolokvium, 2008.
85. Minimální záruka příjmů
- Jean-Pierre Laborde: „*Du RMI (Revenu minimum d'insertion) au RSA (Revenu de solidarité active): quelle évolution?*“ (Od RMI (Minimální začleňovací příjem) po RSA (Příjem aktivní solidarity): jak dál?), 13. kolokvium, 2010.
86. Je třeba zmínit ještě dva důležité články, které se týkají střední Evropy. Nevznikly sice v rámci naší spolupráce, ale mohly by být pro badatele užitečné:
- Katarzyna Michalak: „*Le système de retraites en Pologne : dix ans après la réforme*“ (Důchodový systém v Polsku: deset let po reformě);³⁴
- Ani Plaku: „*L'assurance-vieillesse en Albanie: les changements politiques et économiques des années 1990 et les questions actuelles*“ (Starobní pojištění v Albánii: politické a ekonomické změny devadesátých let a aktuální otázky).³⁵

5. Několik stručných poznámek

87. Na závěr ještě několik stručných poznámek Ženevana, který se vydal do Prahy, aby pohovořil o sociálním zabezpečení. Poznátky cestovatele jsou velmi omezené: seriózní věci přinášejí moji kolegové, zvláště cenné jsou analýzy Vladimíra Ryse.

88. Když jsme v roce 1992 započali naši spolupráci, měl jsem dojem, že se jedná nejen o dvě zcela odlišné společnosti, ale téměř o dva odlišné světy! Česko-Slovenská republika v období po sametové revoluci (1989) naplno prožívala přechod k demokracii a tržnímu hospodářství. Z ekonomického hlediska to nebyly lehké časy. Ale současně si lidé uvědomovali bohatství kulturního dědictví. Skutečnost, že jsme naši spolupráci započali právě ve staroslavném Karolinu, nám připomněla, že Univerzita Karlova v Praze patří mezi nejstarší a nejtihodnější akademie v Evropě.

89. Na počátku naší spolupráce nebyla vedena žádná veřejná diskuse o sociální politice obecně, natožpak o sociálním zabezpečení.

90. Velmi rychle se tyto věci začaly vyvíjet: začátek procesu sbližování usnadnil naše výměny a pokrok byl patrný na každém kolokviu. Sociální zabezpečení tak zaujalo své „normální“ místo v odborných diskusích.

91. V přechodném období bylo možné si povšimnout dvou proudů: na jedné straně tu byla velká přitažlivá síla trhu, liberalizace, podnikatelských aktivit; na druhé straně vůle omezit intervence státu. Význam sociálního zabezpečení tak mohl být zpochybněn. Nicméně ekonomická realita a zvláště nezaměstnanost poněkud relativizovaly prvně jmenovanou tendenci. Ostatně nové vládnoucí orgány nezbouraly systém sociálního zabezpečení, jenž vzešel z bývalého komunistického režimu, ale započaly s jeho adaptací na novou skutečnost.

92. Bylo možné konstatovat vůli Čechů³⁶ vzít opět svět sociální politiky a sociálního zabezpečení do svých rukou. Což byl přístup nejen normální, ale také zdravý po desetiletích působení vnuceného modelu. V tomto smyslu naši kolegové nevnímali úkorně omezené postavení sociálních věcí v Evropské unii, pokud se nejednalo o oblast koordinace systémů a rovnosti mezi muži a ženami.

93. Česko-švýcarská spolupráce rovněž potvrdila význam lidského faktoru: malá skupina nadšených vědců a vědkyň, společný cíl a jisté finanční prostředky na podporu tohoto

cíle. Naše spolupráce byla vždy založena na dynamických vztazích, jež byly prodchnuty vzájemnou úctou a loajalitou.

94. Budiž mi dovoleno říci, že jsem byl hluboce dojat, když mi byla na 10. kolokviu udělena Medaile Právnické fakulty v Praze. Jsem za ni velice vděčný.

6. Závěr

95. Krátce po sametové revoluci vědecká spolupráce v oblasti sociálního zabezpečení spojila Univerzitu v Ženevě a Karlovu univerzitu v Praze. Mohla se dále rozvíjet hlavně díky mimořádným přátelským kontaktům. Postupně tuto spolupráci podpořil Národní fond vědeckého výzkumu (*Fonds national de la recherche scientifique*), pojišťovací společnost Rentes Genevoises, Centrum evropských právních studií (*Centre d'études juridiques européennes*), Fond Alexandra Berensteina (*Fonds d'Alexandre Berenstein*) a Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

96. Díky této spolupráci proběhlo v Praze v letech 1992 až 2013 deset Česko-švýcarských kolokvií. Česká účast na čtrnácti kolokviích o evropském právu sociálního zabezpečení v Ženevě byla vždy značným přínosem. V Praze i v Ženevě jsme byli poctěni též účastí francouzských a maďarských kolegů.

97. Naše činnost byla určena jak badatelům, tak odborníkům z praxe. V rámci česko-švýcarské spolupráce vznikla celá řada přednášek a publikací, které jsou zmíněny jak v textu příspěvku, tak v jeho příloze.

98. Těchto několik řádků má za cíl zachovat písemnou stopu po aktivitách, které jsme v průběhu let uskutečnili. Možná jednoho dne umožní jejich další rozvoj.

(Překlad z francouzštiny PhDr. Jana Tomaščínová)

PŘÍLOHA

Přehled publikací

I. Vladimír Rys

- Evolution générale de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale. Hors Série N° 1, s. 51 a následující.
- Evolution générale de la sécurité en Europe centrale et orientale. In : La sécurité sociale en Europe à l'aube du XXIe siècle. Helbing Lichtenhahn. Basel 1996, s. 71 a následující.
- Observations sur la présentation concernant l'évolution du système tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 19-1997, s. 71 a následující.
- From the communist Welfare State to social Benefits of Market Economy: The Determinants of social Reform in Central Europe. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 21-1998, s. 75 a následující.
- L'évolution récente et quelques problèmes de fond de la sécurité sociale en Europe centrale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 23-1999, s. 9 a následující.
- La sécurité sociale dans une société en transition : l'expérience tchèque. Quels enseignements pour l'Europe ? Réalités sociales. Lausanne 1999.
- The Entry of transition Countries of Central Europe in European Union: some social Protection Issues. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 25-2000, s. 9 a následující.
- Une décennie de réformes en Europe centrale : les facteurs qui déterminent l'évolution de la sécurité sociale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 28-2002, s. 9 a následující.
- Les experts qui font la sécurité sociale : un aperçu historique. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 31-2003, s. 9 a následující.
- L'Europe élargie : quelles perspectives pour une convergence des systèmes de sécurité sociale ? Cahiers genevois et romands de sécurité sociale N° 33-2004, s. 9 a následující.
- Les pensions professionnelles sous l'impact des pressions démographiques et économiques. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 38-2007, s. 53 a následující.
- Les tendances mondiales en matière d'évolution de la sécurité sociale : la globalisation conduit-elle à la mutation de l'institution ? Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 42-2009, s. 9 a následující.
- Současné světové trendy ve vývoji sociálního zabezpečení a jejich dopady v České republice. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 61 a následující.
- La sécurité sociale des pays postcommunistes vingt ans après la chute du régime : l'évolution observée par les analystes de la politique sociale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 45-2010, s. 275 a následující.
- Une page de l'histoire de la sécurité sociale : Osvald Stein (1895–1943), un grand pionnier. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 47-2011, s. 131 a následující.
- Une page de l'histoire de la sécurité sociale : Emil Schönbaum (1882–1967), un grand acteur international. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 48-2012, s. 9 a následující.

- Leo Wildmann (1912–1977), l'homme qui a lancé le développement de l'Association internationale de la sécurité sociale (AISS) dans l'après-guerre. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 49-2013, s. 9 a následující.

II. Karel Pinc

- La réforme de la sécurité sociale en Tchécoslovaquie. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, Hors Série N° 1, 1995, s. 65 a následující.

III. Věra Štangová

- La position des femmes dans le droit du travail et de la sécurité sociale au sein de la République tchèque. In : La sécurité sociale en Europe à l'aube du XXIe siècle. Helbing Lichtenhahn. Basel 1996, s. 131 a následující.
- Europäisches Recht der sozialen Sicherheit. – Die Entwicklung des tschechischen Systems. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 19-1997, s. 37 a následující.
- Les pensions dans la sécurité sociale de la République tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 24-2000, s. 9 a následující.
- Les problèmes de l'élargissement de l'Union Européenne du point de vue tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 26-2001, s. 23 a následující.
- L'égalité entre femmes et hommes dans la sécurité sociale tchèque : ancien régime communiste et situation actuelle. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 29-2002, s. 69 a následující.
- L'évolution historique de la protection sociale en République tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 30-2003, s. 11 a následující.
- Les prestations en espèces de l'assurance-maladie dans la République tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 32-2004, s. 71 a následující.
- Les prestations de la sécurité sociale tchèque pour les familles. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale. N° 34-2005, s. 21 a následující.
- L'assurance-maladie tchèque : questions actuelles et réponses. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 36-2006, s. 25 a následující.
- L'assurance-invalidité en République tchèque. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 39-2007, s. 33 a následující.
- Deux aspects de l'évolution de la sécurité sociale en République tchèque et en Slovaquie : l'égalité entre femmes et hommes et la protection de la famille. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 42-2009, s. 119 a následující.
- 1989-2009 : quelle évolution pour la sécurité sociale en République tchèque ? Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 45-2010, s. 179 a následující.

IV. Petr Tröster

- Europäisches Recht der sozialen Sicherheit. – Die Entwicklung des tschechischen Systems. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 19-1997, s. 37 a následující.
- System des Gesundheitswesens in der tschechischen Republik. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 23-1999, s. 31 a následující.

- Soziale Grundrechte in Europa und ihre Rechtsregelung in der tschechischen Republik. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 26-2001, s. 9 a následující.
- Die Gesundheits- und Unfallversicherung in der tschechischen Republik. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 30-2003, s. 35 a následující.
- Sozialer Schutz für Arbeitslose in Tschechien. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 33-2004, s. 109 a následující.
- Die soziale Gesetzgebung für alte Menschen in der tschechischen Republik. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 35-2005, s. 57 a následující.
- Das Berufsrisiko : sozialer Schutz und die Verantwortung des Arbeitgebers in Tschechien. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 38-2007, s. 33 a následující.
- Der Gegenstand und das System des Rechts der sozialen Sicherheit aus tschechischer Sicht. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 40-2008, s. 27 a následující.
- Die Reform der Rentensysteme in der tschechischen Republik und der Slowakei. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 42-2009, s. 75 a následující.
- Tschechische Republik : die Unfallversicherung und ihr Leistungssystem. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 45-2010, s. 191 a následující.

V. Jiří Král

- Český důchodový systém v kontextu evropského práva. Sborníky 35. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, s. 49 a následující (résumé, s. 73).
- 15 let českého sociálního pojištění. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 37 a následující.

VI. Božena Michálková

- Důchodová reforma po vstupu ČR do EU z pohledu nositele pojištění. Sborníky 35. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, s. 43 a následující (résumé s. 48).
- Problémy českých správních a soudních orgánů při interpretaci a aplikaci česko-slovenské smlouvy o sociálním zabezpečení. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 45 a následující.

VII. Jan Příb

- Konkrétní legislativní kroky v důchodové reformě v České republice. Sborníky 35. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, s. 75 a následující (résumé s. 79).
- Schválená a navrhovaná opatření v důchodovém pojištění v posledních 2 letech. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011, s. 55 a následující.
- Důchodová reforma v České republice se zaměřením na tzv. III. pilíř – Doplňkové penzijní spoření. Sborníky 60. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 57 a následující (résumé s. 68–69).

VIII. Jean-Pierre Laborde

- Soixante ans de sécurité sociale en France. Entre ombres et lumières. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 39-2007, s. 9 a následující.

- La réforme des pensions de retraite en France. Sborníky 35. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2007, s. 21 a následující.
- La réforme des retraites en France : suite et à suivre. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 25 a následující.
- Les problèmes actuels de la sécurité sociale en France. Sborníky 60. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 48 a následující (česky s. 41 a následující).

IX. Ottó Czúcz

- Traits dominants de la réforme du système de sécurité sociale en Hongrie. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, Hors Série N° 1, 1995, s. 77 a následující.
- Ungarn : Haupttrichtungen der Reform de sozialen Institutionssystemen in der Epoche des Überganges zur Marktwirtschaft. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 23-1999, s. 17 a následující.
- La préparation de l'entrée de la Hongrie dans l'Union Européenne : questions d'actualité dans le domaine de la sécurité sociale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 25-2000, s. 19 a následující.
- Le développement de la jurisprudence de la Cour constitutionnelle hongroise concernant le droit social. Les dix premières années. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 27-2001, s. 31 a následující.
- La réalisation et le développement du deuxième pilier du système de retraite en Hongrie : les premières expériences 1998–2001. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 30-2003, s. 53 a následující.
- Le système de pension d'invalidité en Hongrie : les problèmes les plus importants. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 31-2003, s. 17 a následující.

X. Roman Lang

- Důchodové spoření: II. pilíř – důchodové reformy v ČR. Sborníky 60. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 70 a následující (francouzsky s. 78–79).

XI. Pierre-Yves Greber

- La sécurité sociale en Europe occidentale : l'importance, l'hypothèse d'une crise. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale. Hors Série N° 1, 1995, s. 11–36.
- Le présent et l'avenir de la sécurité sociale en Europe occidentale. In : La sécurité sociale en Europe à l'aube du XXIe siècle. Mutations, nouvelles voies, réformes du financement. Edité par P.-Y. Greber. Helbing & Lichtenhanhn. Basel/Frankfurt am Main 1996, s. 1–70.
- L'adaptation des systèmes de sécurité sociale aux grands défis actuels. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 19-1997, s. 99–118.
- Quelle sécurité sociale pour l'Europe de demain ? Postface à l'ouvrage de Vladimír RYS : La sécurité sociale dans une société en transition : l'expérience tchèque. Quels enseignements pour l'Europe ? Réalités sociales. Lausanne 1999, s. 213–227.
- Penzijní přípojištění a jeho vztahy k základnímu důchodovému zabezpečení – všeobecný rozbor a švýcarská zkušenost. Právo a Zaměstnání (Praha), 3–4/1999, s. 28–34.

- La sécurité sociale en Europe de l’Ouest : quatre questions. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 24-2000, s. 17–35.
- Le droit de la Communauté européenne en matière de sécurité sociale – coordination exceptée. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 25-2000, s. 73–92.
- L’évolution de la sécurité sociale sur le plan international. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 27-2001, s. 71–84. / Vývoj sociálního zabezpečení z mezinárodního hlediska. Právo a Zaměstnání [Praha], 7–8/2003, s. 26–35.
- Questions essentielles et actuelles du système suisse de sécurité sociale : correspondent-elles ou non aux préoccupations européennes ? Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 32-2004, s. 175–185.
- 60 ans de sécurité sociale en Suisse. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 38-2007, s. 9–21.
- La réforme des pensions en Suisse : points forts et points d’interrogation. In : Důchodová reforma v České republice, ve Švýcarsku a ve Francii / La réforme des pensions en République tchèque, en Suisse et en France. Sborníky 35. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Praha 2007, s. 7–18; české résumé: s. 19–20.
- La coordination des systèmes de sécurité sociale : du bilatéralisme à la connection au droit communautaire. Un changement de cap pour la Suisse ? In : Pocta Petru Trösterovi k 70. narozeninám. ASPI Wolters Kluwer. Praha 2009, s. 135–141.
- Les instruments de l’Organisation internationale du Travail et du Conseil de l’Europe relatifs aux pensions. In : Vývojové trendy důchodových reform v Evropě / Les tendances de développement des réformes des pensions en Europe. Sborníky 46. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta. Praha 2010, s. 7–21 (české résumé s. 22–23).
- Conseil de l’Europe : 60 années pour la sécurité sociale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 45-2010, s. 9–45.
- Le droit international et européen face aux problèmes actuels de la sécurité sociale. Cahiers genevois et romands de sécurité sociale, N° 49-2013, s. 99–116.
- Le droit international et européen face aux problèmes actuels de la sécurité sociale. Sborníky 60. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014, s. 25 a následující.

Poznámky

- ¹ Profesor Ženevské univerzity, nositel Medaile Právnické fakulty Univerzity Karlovy
- ² Viz např. – GREBER, Pierre-Yves: *Alexandre BERENSTEIN (1909–2000) : un précurseur du droit social, un internationaliste et un européen convaincu*. *Revue suisse des assurances sociales et de la prévoyance professionnelle*, 2001, s. 321 a následující. –MAURER, Alfred: *Beschwerlicher Aufstieg. Erinnerungen eines Juristen. Band I: 1914–1947. Band II: 1948–1990*. Basel/Frankfurt am Main 1990/1991: Helbing Lichtenhahn. –TSCHUDI, Hans Peter: *Im Dienste des Sozialstaates. Politische Erinnerungen*. Basel/Berlin: Friedrich Reinhardt Verlag, 1993.
- ³ Institut européen de sécurité sociale / European Institute of Social Security : Les protections complémentaires en matière de sécurité sociale / Complementary Protection in Social Security. *Annuaire IESS /EISS Yearbook 1990*. Acco. Leuven/Amersfoort 1991.
- ⁴ Toto ostatně mistrovsky analyzoval. Viz RYS, Vladimír: *La sécurité sociale dans une société en transition : l’expérience tchèque. Quels enseignements pour l’Europe?* Lausanne: Réalités sociales, 1999.
- ⁵ Uvedeno v předchozí poznámce.
- ⁶ Viz v příloze jeho studie publikovaná v Cahiers genevois et romands de sécurité sociale (CGSS).
- ⁷ Viz příloha.
- ⁸ Viz příloha.
- ⁹ Dále jen Ministerstvo.

- ¹⁰ Dále jen Správa.
¹¹ Publikace viz příloha.
¹² Viz výše body 6-8
¹³ Při 10. kolokviu Vladimír Rys vystoupil v diskusi.
¹⁴ Naše publikace jsou uvedeny v příloze.
¹⁵ Viz např. – RYS, Vladimír: La réforme de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale. *Revue française des affaires sociales*, 1992, N° 3, s. 147 a následující. – VOIRIN, Michel: La restructuration de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale. In : *Association internationale de la sécurité sociale : La restructuration de la sécurité sociale en Europe centrale et orientale, panorama des développements récents*. Genève: AISS, 1994, s. 1 a následující. – GREBER, Pierre-Yves: *Droit international et européen de la sécurité sociale : ONU, OIT et Conseil de l'Europe*. Basel : Helbing Lichtenhahn, 2011, s. 42 a následující.
¹⁶ *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, Hors Série N° 1 : L'évolution de la sécurité sociale en Europe de l'ouest et en Europe centrale. Edité par P.-Y. GREBER et F.-A. GLAUSER, 1995.
¹⁷ BERENSTEIN, Alexandre: Préface. *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*. Hors Série N° 1, 1995, s. 7–8.
¹⁸ Idem, s. 8.
¹⁹ Colloques de droit européen de la sécurité sociale (1994–2011). *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 47-2011, s. 223 a následující.
²⁰ 1er Colloque de sécurité sociale en Hongrie (Szeged 2001). *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 28-2002. – 2e Colloque de sécurité sociale en Hongrie (Kecskemet 2003). *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 30-2003, s. 81 a následující.
²¹ BERÁNKOVÁ, Eva: *Petite histoire de l'Université Charles*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002.
²² WILHELM, Ivan, rektor: Introduction. In: *Petite histoire de l'Université Charles*, s. 7–8
²³ Viz poznámka číslo 3. Problémy jsou velmi komplikované, ale Vladimír Rys je zkoumá jasně a se zápletem sobě vlastním. Je to skutečně „Živá historie“!
²⁴ Viz níže poznámka č. 40.
²⁵ Viz výše body 34 a 40.
²⁶ Sídlo v Lovani v Belgii.
²⁷ Viz výše body 29 a následující.
²⁸ Viz výše body 22 a následující.
²⁹ Viz výše bod 52.
³⁰ Viz výše body 21 a následující.
³¹ Colloques de droit européen de la sécurité sociale (1994–2001). *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 47-2011, s. 223 a následující
³² Publikace uvedeny v Příloze.
³³ Publikováno pod stejným názvem v *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 36-2006, s. 31 a následující.
³⁴ Publikováno v *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 40-2008, s. 175 a následující.
³⁵ Publikováno v *Cahiers genevois et romands de sécurité sociale*, N° 40-2008, s. 175 a následující.
³⁶ Federace uvolnila místo dvěma státům: České republice a Slovensku.